

TẢN MẠN "MÀU VÀNG THUỘC-ĐỊA" TRONG KIẾN-TRÚC PHÁP TẠI VIỆT-NAM

Trần thị Vĩnh-Tường
Mar. 01, 2022

Lòng người rất lạ, hăng hái rời nhà rời xóm xa tưởng nhớ, nhớ từ mái ngói nhớ đi nhớ từ màu tường nhớ lại.

Gam Màu cổ điển

Màu đơn giản gam màu đất: hồng, beige, xám, hoa cà, vàng kem, hạnh nhân, son đất, nâu đỏ, nâu đậm, xanh lá, xanh da trời... chất nhuộm chất từ thiên nhiên (đất, bùn, cây cỏ, khoáng chất...). Sắc màu ngập tràn từ bãi biển nghiêng nắng Santorini - Hy Lạp đến lâu đài Tamadot- Maroc sườn núi Alpes nắng nghiêng.

Đảo Santorini, photo istock

Lâu dài Tamadot quét bùn đỏ chỉ có ở Maroc -Photo Morocco Art & Architecture

"Kiến Trúc Thuộc Địa" là gì?

Người châu Âu vượt Đại Tây Dương ra đi mang theo kiến trúc. Kiến trúc ở ngoài đất mẹ, dù có hay không thực dân, gọi là kiến trúc thuộc địa/architecture coloniale". Tháng 05/2016 tôi đến New Haven/tiểu bang Connecticut tham dự hội thảo Biển Đông "Conflict in the South China Sea", vui mừng bắt gặp căn nhà gỗ màu tím đẹp rớt cả linh hồn, kiểu nhà vùng New England, cách đại học Yale 3 phút. Bạn chiều vòng xe cho ngắm nghía mai một bất chước sơn nhà.

Nhà màu tím kiểu New England, photo tác giả

Ở Nicaragua nhà thờ Granada, kiến trúc thuộc địa Tây Ban Nha, như một bông Pensée: nóc cam-nền vàng-cột trắng.

Nhà thờ Granada, Photo internet

"Màu thuộc địa" của Pháp là gì?

Có lẽ "màu thuộc địa" phổ biến nhất người Pháp mang theo là Màu Crème (Kem tiếng Việt) chỉ chất béo sữa gạn thành bơ... Vùng Aix en Provence miền Nam nước Pháp nổi tiếng với cảnh đẹp khí hậu Địa Trung Hải một năm 2.860 giờ nắng ấm nhuộm vàng thu vàng lá, vàng sông vàng trắng, vàng rom vàng rạ... Họa sĩ Paul Cézanne (1836-1906) sanh ra ở Provence đã dành mà Van Gogh (1853-1890) chỉ ghé Provence đều bị huyền hoặc bởi ánh sáng trong trẻo và màu sắc rực rỡ, nín thở biến thôn ỏ cà phê via hè tường nghiêng vách núi ở Provence... bắt tử trong tranh.

Tranh Van Gogh *Farmhouse in Provence 1888, photo nga.gov
*Café Terrace at Night, Arles- 1888, photo vggallery

Vùng Gardanne, Provence, ngoài đời và trong tranh Paul Cézanne, 1886
Photo wallpapersafari

Tây ra đi nhớ ông bà nhớ con hẻm nhỏ bắt chước thi sĩ Jacques Prévert nức nở bỏ thêm vài thìa sữa vào tách cà phê đen là có màu nâu màu kem đậm lợt, pha chút rượu Rum sẽ ứng hồng.

Provence *Cote d'Azur, photo wallpapersafari *Photo: Only Provence

Bản giao hưởng màu vàng bay đầy thính không

Theo tin BBC 2017 “Hội An có 100 căn nhà có thì 844 trong danh sách UNESCO... những ngôi nhà thuộc địa Pháp...nhiều nhà khu Phố Cổ đầm mình trong màu vàng độc đáo... Một số cho rằng màu vàng là biểu tượng cho hoàng tộc...”. Điều này nên coi lại: bắt đầu bao giờ kinh thành Huế quét vôi màu vàng? Trước hay sau phố cổ Hội An? Hội An có thể dùng màu hoàng tộc mà không sợ mang tội khi quân?

Vàng rơi gót em son mềm mộng tròn vú nồn nón lá dẫu môi bông giấy che đầu ...
Cậy trông Hội An giữ em áo trắng trăm năm bền cũ quay tơ như vãn thơ chưa bao giờ sầu rụng cho linh hồn Lưu Trọng Lư Lê Trọng Nguyễn đắm cười bền cũ trăm năm.

Hội An có gần 1.000 nhà cổ, trong đó 844 nhà trong danh sách của Unesco vì giá trị

Do phần lớn người Việt không ăn sáng ở nhà nên bạn có thể thấy người dân ở đây

Hội An-Photo BBC 2017

Khu Pháp ở Pondicherry/Ấn Độ đậm màu Địa Trung Hải. Người Tamil Nadu quốc tịch Pháp mạng xe bò xe ngựa sữa tươi tới Miền Nam (1858-1940). Họ có mang theo cả bông giấy cà phê ngọc trai sapphire hột xoàn...? Hay người Pháp mang tới Miền Nam? Họ mang những gì từ Miền Nam trở lại Pondicherry? Những câu hỏi hết sức nghiêm chỉnh mong được trả lời.

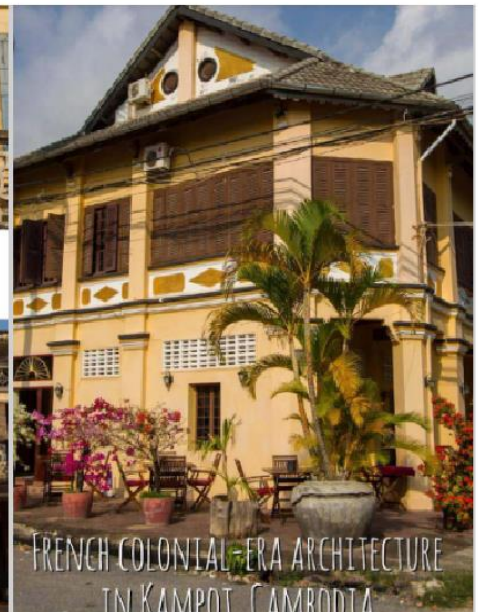
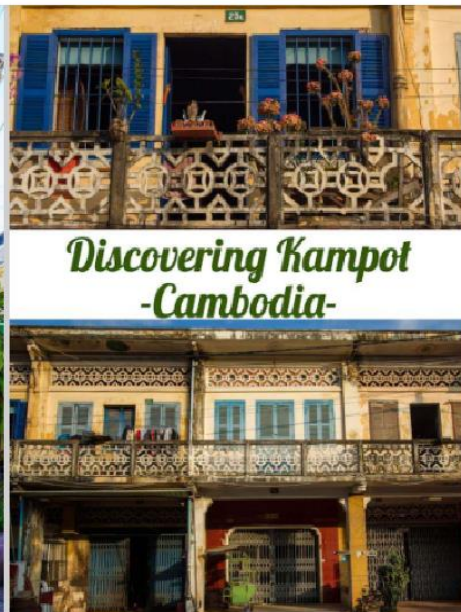

Photo: sharpholidays 2019

Không gian hai tỉnh Thakket/Lào và Kampot/Cambodia cũng loang loáng vàng kem.

*French colonial-era architecture
in Kampot, Cambodia*

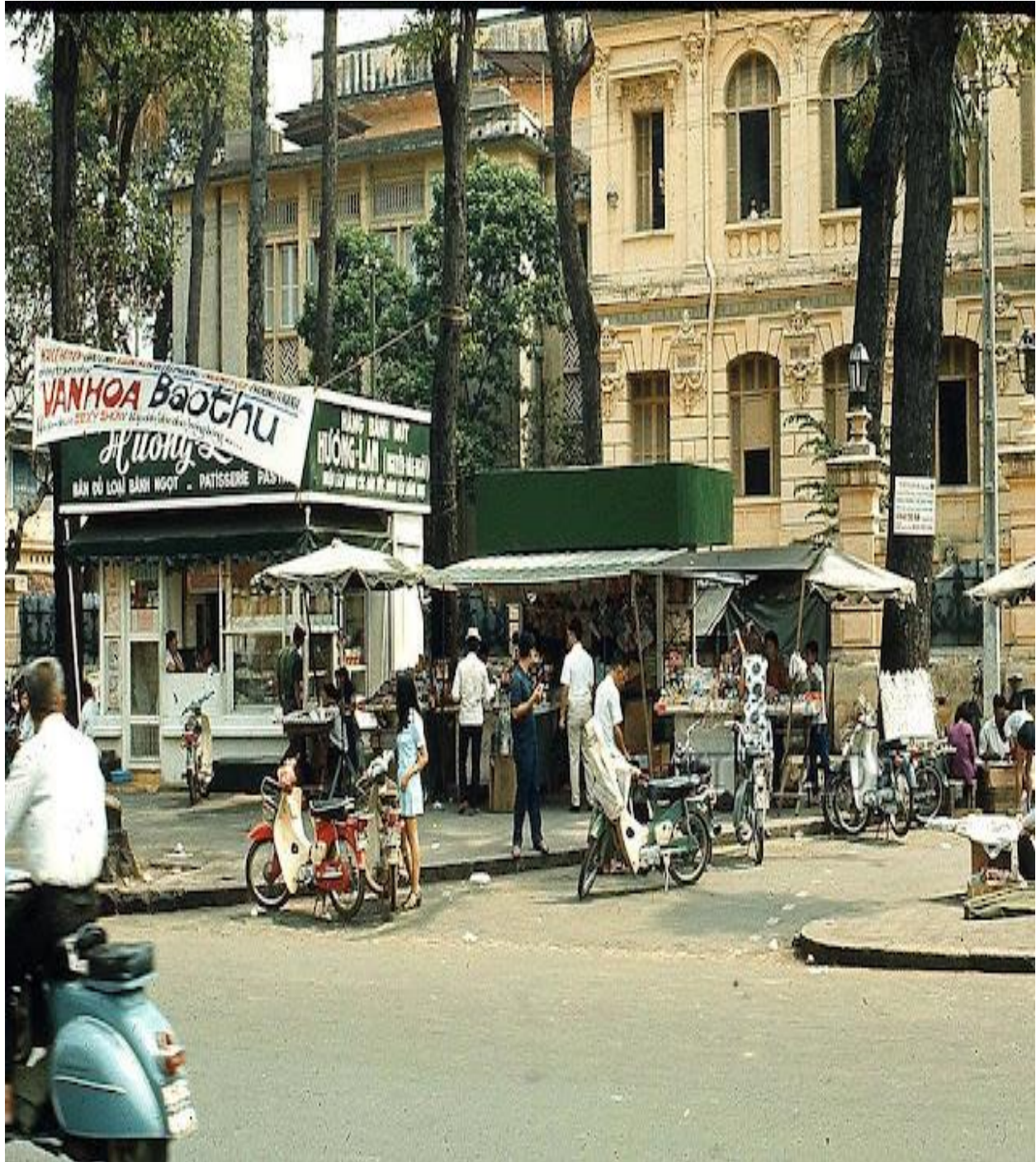
**Thakket, Photo True History 2018
Cambodia, photo 2018 Kirsty & Mark kathmnanduandbeyond**

Thánh Đường Cù Lao Giêng-Giáo phận Long Xuyên, linh mục Gafignolp cho khởi công năm 1875 hoàn thành năm 1887, "phần lớn nguyên vật liệu xây nhà thờ Cù lao Giêng phải mang từ bên Pháp". Một bận ghé năm 2020 "đợt trùng tu rất lớn năm 2019 hình như kỷ niệm lập giáo xứ", có thể vì vậy mà "màu sơn hơi bị "mới" quá".

Cù lao Giêng, Photo Tuấn Anh Cù

Bưu Điện Saigon xây 1886-1891, tác phẩm của một mình kiến trúc sư Alfred Foulhoux. Suốt 7 năm trung học Trung Vương áo lụa ghé kioskue Hương Lan mua bánh mì gà, chào Bưu Điện cửa sổ xanh Olive tường vàng màu “Nắng Saigon anh đi mà chột mắt...”

Bưu Điện trước 1975, photo từ trang Năm Ròm

Tháng 12/2014, Bưu Điện Sài Gòn đang màu hồng thành linh thay áo vàng khè vàng khệt giống củ nghệ. Vàng nghệ không xấu nhưng xanh ve chai quá đậm khiến Olive thanh nhã sợ hãi trốn mất.

Photo Kênh 14- Photo T.T.D.

Sau phản ứng của dư luận, Bưu Điện vừa sơn xong phải sơn lại. Theo giám đốc Trung Tâm Bảo Tồn di tích (Sở VHTH TP.HCM) “có thể đơn vị quản lý chưa nắm rõ Luật di sản văn hóa. Điều này cũng dễ thông cảm vì hiện nay rất ít người nắm quy định này”. Nếu đơn vị quản lý không nắm thì ai nắm? Hay tại "cháu học bảo tồn đi làm nhà băng còn bác nhà băng đi làm việc bảo tồn" như facebook nửa khóc nửa cười tiết lộ? Tôi cố thông cảm nên viết 2 bài về màu vàng sơn mới (Bưu Điện Sài Gòn, đầu chỉ đơn giản màu vàng sơn mới 28/01/2015 - Bưu điện Sài Gòn và màu vàng sơn mới 27/02/2015).

Bài học từ Màu Kem

Sẽ là vô vọng chê khen “đơn vị quản lý”, mà đường dài nên cố gắng hiểu định nghĩa của kiến trúc sư Claude-Nicolas Ledoux (1736-1806, Paris), người đầu tiên đặt tên ”architecture parlante/kiến trúc biết nói”: kiến trúc sư gửi gắm vào công trình tâm tư của chính mình đã đành mà phù điêu trang trí phong cách vật liệu... cũng nói lên thời điểm kiến trúc sư đang sống.

Các thể hệ bảo tồn-trùng tu Việt nên thành khẩn làm công việc của mình như học trò đọc sử: dõng xuyên qua những giòng lãnh đạm trên trang giấy để thấu hiểu bề mặt và cả sóng ngầm của một cộng đồng trong một thời điểm, rồi quì xuống lạy thỉnh không tạ ơn người đi trước, trước khi rón rén ra tay bảo tồn vì sơn đi có thể sơn lại nhưng nếu giựt sập làm sao hàn gắn?

Phân thưởng cho sát na quì xuống là sự kiêu hãnh-khiêm nhường như bụi nước nhỏ li ti nhậy nhót trên đầu ngọn sóng trước khi chìm xuống lòng đại dương.

Còn không, chỉ là chết khi đang sống!

Trần thị Vĩnh-Tường
California Mar. 01, 2022